

Пріоритет інвестиційної привабливості в політиці стійкого економічного зростання Великої Британії

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто складові політики економічного зростання Великої Британії, базованої на глобальному зміцненні інвестиційної позиції країни. Визначено місце Великої Британії у системі міжнародних економічних відносин та її роль у ЄС шляхом порівняльного аналізу низки макроекономічних показників та складових зовнішньоекономічної діяльності. Розглянуто особливості зовнішньоекономічної політики країни, спрямованої на подолання дефіциту фінансових ресурсів та нарощування іноземних капіталів. Визначено чинники та складові подальшого залучення міжнародних фінансових ресурсів, що у перспективі позитивно позначиться на інвестиційній привабливості країни і забезпеченні стійкого економічного зростання та розвитку країни.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Велика Британія, євро-зона, ЄС, зовнішньоекономічна динаміка, боргова позиція, економічне зростання, інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції.

Вступ

Серед провідних європейських країн дедалі помітніше місце займає Велика Британія. Для економіки цієї країни після значного падіння (у кризові 2008—2009 рр.), яке сукупно перевищило 6 %, характерним є процес поступового і послідовного посткризового відновлення. Врахування динаміки економічного розвитку останніх років вказує на те, що реальний ВВП досягне докризового рівня наприкінці 2014р. — початку 2015 р. Сьогодні ж економіка Великої Британії є шостою у світі за рівнем ВВП, який у 2013 р. перевищив \$2,5 трлн.

Більше того, за прогнозами Центру економічних і ділових досліджень (*Sentre for Economics and Business Research, CEBR*), Великій Британії вже у найближчі два десятиліття вдасться випередити Німеччину (сьогодні найбільшу економіку ЄС) і ста-

¹ **Юрчишин Василь Володимирович** — доктор наук з державного управління, Директор економічних програм Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова, професор кафедри економічної політики Національної академії державного управління при Президенті України. Сфера наукових інтересів: міжнародна економіка, макроекономіка та державне управління. Електронна адреса: yurchyshyn@uceps.com.ua.

Маркевич Катерина Леонідівна — магістр з міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Т. Шевченка., здобувач Національного інституту стратегічних досліджень, експерт економічних програм Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова. Сфера наукових інтересів: міжнародна інвестиційна діяльність, зовнішньоекономічна політика та економічна безпека держави. Електронна адреса: markevych@razumkov.org.ua.

ти провідною економікою Європи завдяки високій конкурентоздатності і продуктивності, зростанню чисельності працездатного населення, низькому рівню оподаткування та «ізоляції» від проблем євро-зони².

Дослідженню теоретичних і прикладних питань ролі і місця Великої Британії в системі міжнародних економічних зв'язків, її економічного та інвестиційного розвитку присвячені численні дослідження Світового банку³, Міжнародного Валютного Фонду⁴, Конференції з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)⁵, Європейської комісії⁶, Банку Англії⁷ тощо.

Водночас, в Україні питання поточного і перспективного розвитку Великої Британії розглядаються переважно в контексті Євросоюзу. Однак, для економічного середовища Великої Британії загалом і макроекономічних складових зокрема характерною є низка особливостей, які сприяють інвестиційній привабливості країни, а відтак виокремлюють країну з поміж європейських країн і зміцнюють базис стійкого довгострокового зростання. Саме на аналізі таких особливостей у пропонуванні роботи і зосереджена головна увага.

Насамперед, слід вказати, що вагомим чинником подальшого економічного зміцнення Великої Британії є лідируюче положення країни у світовій економіці як імпортера та експортера капіталу загалом, так і інвестицій зокрема. Водночас, зауважимо, що «підвищена» інтеграція у глобальні фінансові потоки має і зворотній бік — зниження ділової активності в світовій економіці негайно позначалося й позначається на стані економіки Великої Британії, викликаючи її гальмування. Так, серед причин нинішнього економічного гальмування виокрем-

² Хесин Е. С. Экономика Великобритании: угроза рецессии сохраняется. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=2360#top

³ European and Best Practice Bank Resolution Mechanisms: An Assessment and Recommendations for Policy and Legal Reforms // The World Bank. — March 2012. [Електронний ресурс] — Режим доступу: – <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/12817/701520ESW0P12200-Report.v30Overview.pdf?sequence=1>

⁴ United Kingdom: 2013 Article IV Consultation // IMF Country Report, № 13/210 – July 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13210.pdf>;

Denis S. The Impact of Uncertainty Shocks on the UK Economy / S. Denis, P. Kannan // IMF Working Paper, № 13/66. – March 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40380.0>

⁵ World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf

⁶ Financial Programming and Budget: EU expenditure and revenue, European Commission. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

⁷ Dixon H. Sectoral shocks and monetary policy in the United Kingdom / H. Dixon, J. Franklin, S. Millard // Bank of England, Working Paper №499. – April 2014. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bankofengland.co.uk/research/Pages/workingpapers/2014/wp499.aspx>

У вказаних джерелах також можна знайти посилання на значну кількість публікацій, що стосуються різноманітних аспектів розвитку Великої Британії.

люється боргова криза євро-зони, куди спрямовується значна частка британського експорту. І саме фінансова криза для Великої Британії може виявитися більш руйнівною, ніж кризи, пов'язані з реальним сектором економіки, оскільки у промисловості створюється близько 20 % ВВП, а лівова частка — приблизно 79 % ВВП — у сфері послуг.

Між тим, міцні інвестиційні позиції країни зазвичай слугують вагомою запорукою макроекономічної стійкості. Загалом виокремлюється низка головних складових, які мають вирішальний вплив на залучення ПІІ — макроекономічна стабільність, ступінь відкритості економіки, темпи економічного зростання, ВВП на душу населення, рівень оподаткування, фіскальні та зовнішньоекономічні дефіцити, боргова позиція, прогнозованість валютних курсів, рівень розвитку інфраструктури тощо. Вказані компоненти для Великої Британії переважно (за виключенням темпів зростання) є одними з найкращих у світовій економіці.

Інвестиційна привабливість країни підтверджується так званим Індексом довіри прямих іноземних інвестицій (ПІІ)⁸, який розраховує міжнародна консалтингова компанія *A.T.Kearney*. Так, у 2013 р. Велика Британія посіла 8-му сходинку у рейтингу вказаного Індeksu⁹ і належить до найбільш «привабливих» для інвесторів, які шукають найвищої стабільності та стійкості серед розвинутих країн світу. Для порівняння, серед провідних країн ЄС Німеччина посіла 7-е місце, знизивши рейтинг на дві позиції, а Франція — 12-те місце, піднявшись на п'ять позицій порівняно з 2012 р. Привабливість Німеччини, більшою мірою, спричинена експортною зорієнтованістю і високим рівнем технологічного розвитку економіки. Франція ж інвестиційно приваблива завдяки сприятливому податковому режиму у сфері наукових і дослідницьких робіт.

Приплив іноземних інвестицій в економіку Великої Британії в останні 2—3 роки постійно збільшується. Згідно з дослідженням Світового банку «*Doing Business 2014*», присвяченому аналізу умов ведення бізнесу в різних країнах світу, Велика Британія займає високе десяте рейтингове місце (третє місце в

⁸ Індекс довіри ПІІ враховує політичні, економічні та законодавчі зміни, які впливають на надходження ПІІ. Індекс формується на основі опитування близько 300 керівників міжнародних компаній з 28 країн світу, охоплюючи усі галузі економіки і розраховується як середньозважена кількість високих, середніх і низьких відповідей на питання про ймовірність надходження ПІІ на внутрішній ринок протягом наступних трьох років. Вищі значення Індeksu вказують на більш привабливий інвестиційний клімат країни.

⁹ Back to Business: Optimism Amid Uncertainty. The 2013 A.T. Kearney Foreign Direct Investment Confidence Index. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.atkearney.com/-documents/10192/1464437/Back+to+Business+-+Optimism+Amid+Uncertainty+-+FDICI+2013.pdf/-96039e18-5d34-49ca-9cec-5c1f27dc099d>

Європі після Данії (5) та Норвегії (9)) (табл. 1). До бізнесу та інвестиційних переваг країни належать: прозорий доступ до кредитів, належний захист інвесторів, сприятлива система оподаткування, розвинута зовнішня торгівля, легкі умови закриття бізнесу, а регулююча роль держави загалом залишається значно меншою, ніж у континентальній Європі.

Таблиця 1

ПОЗИЦІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У РЕЙТИНГУ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ¹⁰

Загальний рейтинг	Відкриття бізнесу	Отримання дозволів на будівництво	Доступ до електропостачання	Реєстрація прав власності	Отримання кредитів	Захист інвесторів	Оподаткування	Зовнішня торгівля	Виконання контрактів	Закриття бізнесу
10	28	27	74	68	1	10	14	16	56	7

Зауважимо, що своєрідними «драйверами» зростання британської економіки сьогодні є підвищення рівня внутрішнього попиту, а з тим і зміцнення економічної динаміки загалом, посилення інвестиційних позицій (зокрема збільшення рівня приходу іноземних інвестицій), а також покращення зовнішньоторговельного балансу¹¹. Звернемось до послідовнішого аналізу вказаних складових.

Макроекономічна динаміка

У докризовий період економіка Великої Британії розвивалась досить високими темпами — в період 1996–2007 рр. середньорічне зростання ВВП сягало 3,4 %¹². Більше того, упродовж останніх десятиліть британська економічна динаміка практично повторювала динаміку США, країни, яка була (і залишається) лідером розвинутих країн (рис. 1), і помітно відрізнялася від економічних циклів найкрупніших країн ЄС, зокрема Німеччини (економіка якої є визначальною для континентальної Європи)¹³.

¹⁰ Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises // The World Bank – 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-reports/English/DB14-Full-Report.pdf>.

¹¹ A Seemingly Stable Triangle. Global Economic Quarterly // Credit Suisse – November 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://doc.research-and-analytics.csfb.com/docView?language=ENG&format=PDF&document_id=1025309591&source_id=emcmt&serialid=N5xfEik5Rq83VpceYdZ3vCVnuSB9HvCtgP%2b6Or0A9dk%3d.

¹² World Economic Outlook 2014: Recovery Strengthens, Remains Uneven // IMF – April 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf>.

¹³ Зважаючи на те, що сьогодні перспективи довгострокового зростання США визначаються кращими, ніж ЄС, посилення подальшої зорієнтованості Великої Британії на США також може сприяти її прискореному відновленню.

Свідченням близькості ділових циклів США та Великої Британії виступає також динаміка зайнятості (рис. 2).

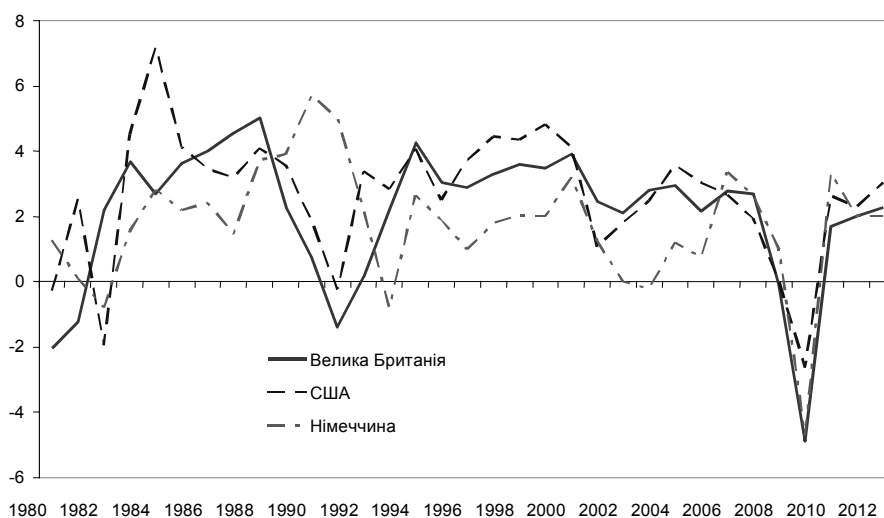

Рис. 1. Динаміка реального ВВП, у % до попереднього періоду¹⁴

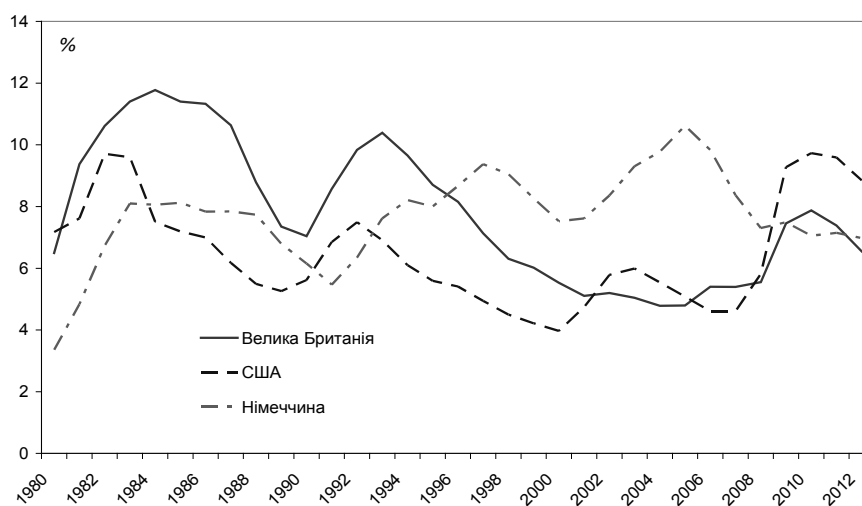

Рис. 2. Рівень безробіття, у %¹⁵

¹⁴ Маркевич К. Можливий вихід Великої Британії з ЄС – окремі макроекономічні аспекти / К. Маркевич, В. Юрчишин // Центр Разумкова, 6 лютого 2013р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uceps.org/ukr/article.php?news_id=1038;

World Economic Outlook Database // IMF – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weoselgr.aspx>.

¹⁵ Так само.

Слід визнати, що протягом посткризового періоду динаміка економічного розвитку Великої Британії все ще залишається не стійкою. Так, у другій половині 2011 р. у країні почали проявлятися ознаки нової хвилі рецесії (протягом трьох кварталів спостерігалось скорочення виробництва), проте вже в другому півріччі 2012 р. позитивна динаміка відновилась¹⁶, у т.ч. завдяки внутрішньому споживанню, частка якого у структурі ВВП є високою (табл. 2). Зокрема, складовою зростання приватного споживання слугувало значне розширення споживчого кредитування (загальний обсяг внутрішнього кредитування на кінець 2013 р. перевищив \$3,6 трлн).

Таблиця 2

ВВП ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЗА КАТЕГОРІЯМИ КІНЦЕВОГО ВИКОРИСТАННЯ % ЗАГАЛЬНОГО (2013 р. — ОЦІНКА)¹⁷

Споживання домашніх господарств	Споживання сектору загальнодержавного управління	Нагородження основного капіталу	Зміна запасів	Експорт товарів і послуг	Імпорт товарів і послуг
66,5	21,4	13,8	0,4	31,1	33,2

Водночас, високий рівень внутрішнього споживання певним чином є обмежуючим чинником для забезпечення стійкого довгострокового зростання. Так, у посткризовий період провідними країнами дедалі більше уваги зосереджується на питаннях зниження дисбалансів у частині заощадження-інвестиції. І якщо в країнах ЄС рівень національних заощаджень практично повернувся на докризовий рівень і сприяв покращанню бюджетного і зовнішньоторговельного балансів, то у Великій Британії ситуація суттєво різниться — динаміка інвестицій значно «випереджає» динаміку заощаджень (табл. 3), при тому, що рівень інвестицій в основний капітал відновлюється значно нижчими темпами, порівняно з динамікою ВВП¹⁸.

¹⁶ Хоча й стверджується, що покращення економічної ситуації у 2012 р. було забезпечене дією тимчасових чинників: святкуванням ювілею королеви Єлизавети II і проведенням Олімпійських ігор у Лондоні.

¹⁷ A Seemingly Stable Triangle. Global Economic Quarterly // Credit Suisse – November 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://doc.research-and-analytics.csfb.com/docView?language=ENG&format=PDF&document_id=1025309591&source_id=emcmt&serialid=N5xfEik5Rq83VpceYdZ3vCVnuSB9HvCtgP%2b6Or0A9dk%3d

¹⁸ За 2008-2009 р. падіння інвестицій в основний капітал перевищило майже 19 %. І хоча протягом 2010—2012 р. вказані інвестиції зросли приблизно на 5%, проте нинішня економічна динаміка вказує на те, що рівень інвестицій в основний капітал зможе перевищити докризовий рівень не раніше 2015 р.

Таблиця 3

**ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ
НАЙКРУПНІШИХ КРАЇН І РЕГІОНІВ, % ВВП¹⁹**

	2000- 2007 (ср.)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014(п)	2015(п)
США									
Заощадження	18,4	15,5	14,4	15,1	15,8	16,3	17,2	17,6	17,9
Інвестиції	22,5	20,8	17,5	18,4	18,4	19,0	19,5	19,9	20,5
Євро-зона									
Заощадження	21,7	21,5	19,1	19,8	20,5	20,5	20,6	21,2	21,5
Інвестиції	22,5	20,8	17,5	18,4	18,4	19,0	19,5	19,9	20,5
Велика Британія									
Заощадження	15,3	16,1	12,7	12,3	13,5	10,9	11,0	12,2	13,1
Інвестиції	17,5	17,1	14,1	15,0	14,9	14,7	14,4	14,9	15,3

Високий рівень споживання державного і приватного секторів, а з тим і дисбаланс у національній економіці збереження-інвестиції, означають формування зовнішньоторговельних дефіцитів, що провокують нарощування боргів як державного, так і приватного сектору, які на кінець 2012 р. у Великій Британії сягнули \$9,5 трлн (докладніше див. далі). Відповідно, сьогодні мова йде про необхідність підвищення рівня національних заощаджень, що, згідно системи національних рахунків, може досягатись або за рахунок зменшення споживання, або ж зменшення зовнішньоторговельного дефіциту. Водночас, це сприятиме і підвищенню рівня інвестицій у структурі ВВП, а з тим і посиленню дієвості інвестиційного фактору для прискорення економічного відновлення країни.

Останнім часом дедалі більше уваги у Великій Британії приділяється формуванню довгострокових стратегічних завдань модернізаційного характеру, що у перспективі сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості. Зокрема, йдеться про посилення реального сектору та диверсифікації виробництва і

¹⁹ World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf.

зменшення залежності британської економіки від фінансового сектору, який, між тим, значною мірою визначає характер всієї національної економіки²⁰. Зрозуміло, навіть найменше утиснення фінансового сектору може спровокувати погіршення економічного середовища країни, а також вплинути на позиції Великої Британії в системі світових фінансових потоків.

Програма зростання, яка була розроблена новим Урядом у 2010 р., якраз містить заходи, які, з *одного боку*, повинні зміцнити макроекономічну (посткризову) стабільність на основі жорсткої фінансової політики та м'якої монетарної політики (зокрема, т.зв. «кількісного пом'якшення»), з *іншого* – надати реальному сектору економіки висхідного довгострокового імпульсу. В останньому випадку йдеться про «реіндустріалізацію» економіки, метою якої є виробництво товарів з високою доданою вартістю, насамперед шляхом активного залучення інвестицій (в т.ч. іноземних) та інновацій. Вже сьогодні можна констатувати результативне започаткування відповідних заходів – не зважаючи на складні економічні умови, які зберігаються в країнах ЄС, економіка Великої Британії демонструє стійку позитивну динаміку, яка практично не поступається німецькій (лідерській) динаміці (рис. 3).

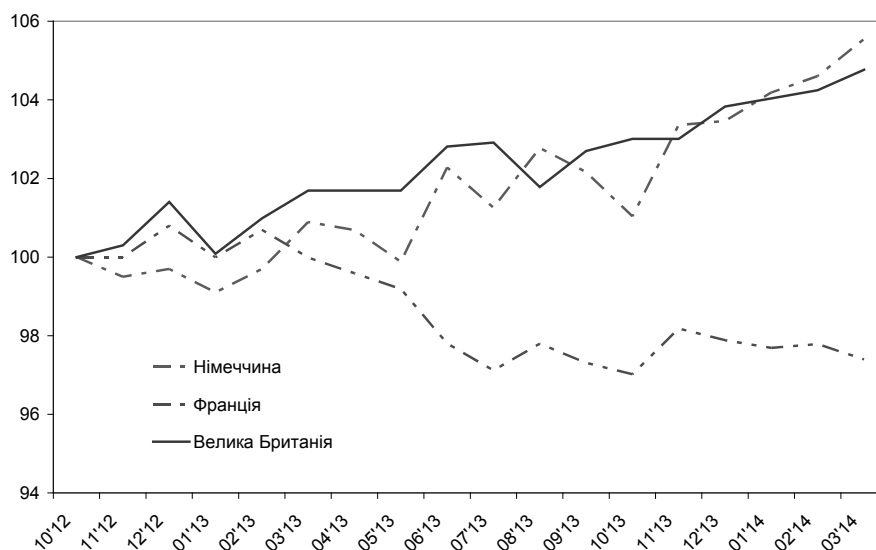

Рис. 3. Індекс промислового виробництва (жовт. 2012 р. = 100)²¹

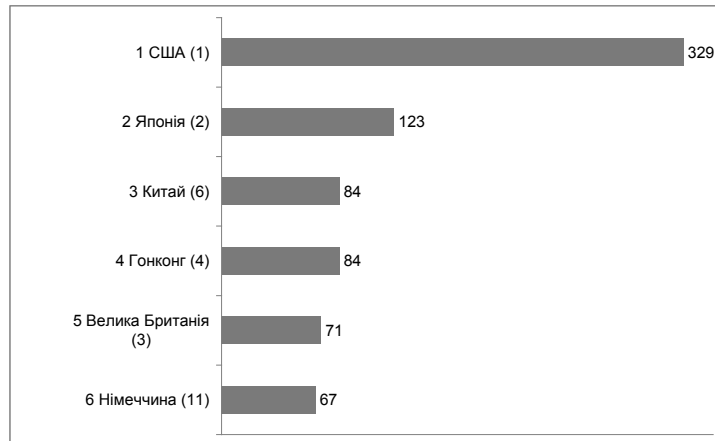
²⁰ Докладніше див.: Мир. Вызовы глобального кризиса. Великобритания. // Мировая экономика и международные отношения, 2013. — №6. — с.75—89.

²¹ European Economics: The Week Ahead // Credit Suisse — 2012-2013 (різні випуски).

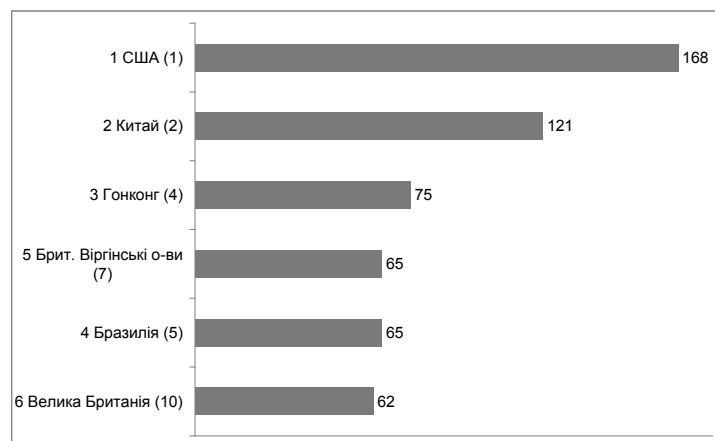

Прямі інвестиції

Визначальною особливістю Великої Британії є те, що країна належить до світових лідерів (входить в провідну шістку) як в частині припливу, так і відпливу ПІІ (рис. 4).

Реципієнти ПІІ

Інвестори ПІІ

Ранжування 2012р. (в дужках місце у 2011 р.)

Рис. 4. Країни-лідери реципієнти/донори ПІІ, \$ млрд.²²

²² World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf.

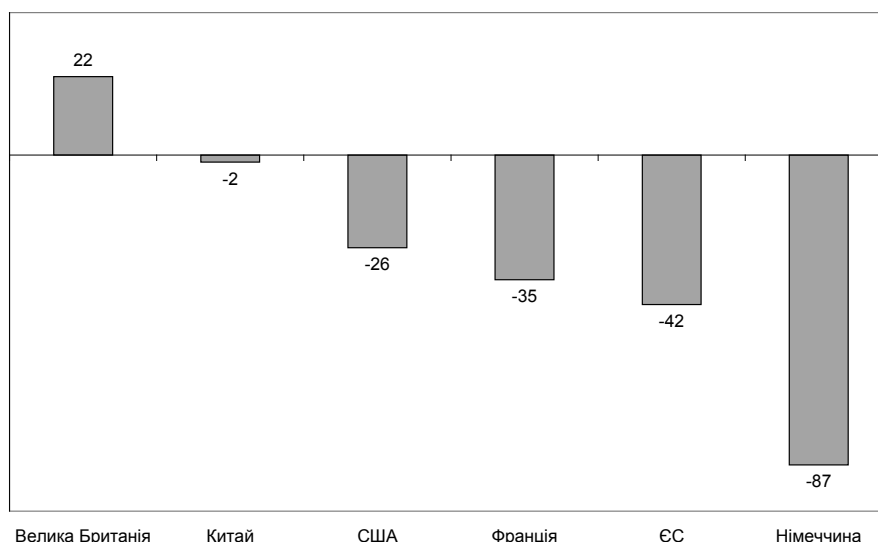
При цьому, хоча загалом ПІІ до США та Китаю перевищили ПІІ до Великої Британії, проте як частка ПІІ у ВВП країни, так і ПІІ на душу населення для Великої Британії суттєво перевищує відповідні показники країн-лідерів (табл. 4).

Таблиця 4

РІВЕНЬ НАДХОДЖЕНЬ ПІІ ОКРЕМИХ КРАЇН-ЛІДЕРІВ, 2012²³

Країна	ПІІ / ВВП, %	ПІІ на душу населення, \$
США	1,07	533,5
Китай	1,52	89,4
Велика Британія	2,54	985,9

Особливо успішним для Великої Британії став 2012 р., коли на тлі зниження припливу інвестицій у найкрупніші економіки, інвестиційні потоки у Велику Британію зросли на 22 % (рис. 5), і частка країни в залучених світових інвестиціях зросла до 4,6 % при помітному зменшенні відповідні частки ЄС (рис. 6).

Рис. 5. Зміна надходжень прямих інвестицій до окремих країн у 2012 р., у % до попереднього року²⁴

²³ Рейтинг наиболее инвестиционно привлекательных стран и крупнейших стран-инвесторов // World economic journal — октябрь 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://world-economic.com/ru/articles_wej-350.html.

²⁴ Inward Investment Report 2012/13 // UK Trade & Investment — July 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/225424/UKTI_Inward_Investment_Report_2012-13.pdf

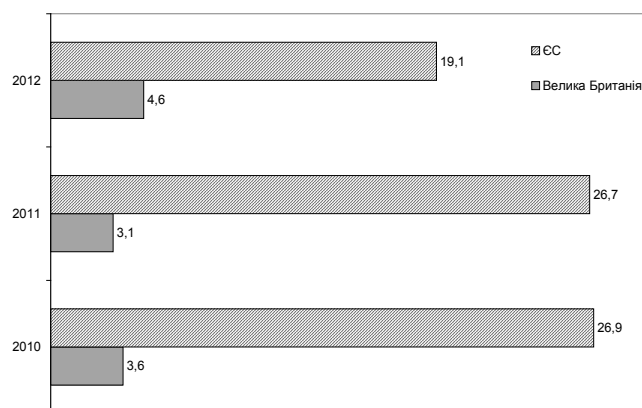

Рис. 6. Частка Великої Британії та ЄС у світовому припливу прямих інвестицій, % загального²⁵

Відтак, на кінець 2013 р. накопичені іноземні інвестиції в економіку Великої Британії перевищили \$1,4 трлн., обсяг же загального вивезення інвестицій досяг майже \$1,9 трлн.

Зауважимо, що особливе місце у потоках ПІІ займають США. Прямі інвестиції американського капіталу продовжують лідувати у структурі припливу інвестицій до Великої Британії – на американські компанії припадає 25 % (трохи більше \$300 млрд. з вказаних вище \$1,4 трлн.) всіх накопичених Великою Британією прямих інвестицій. Іншими найкрупнішими інвесторами до Великої Британії є Нідерланди (\$190 млрд.), Франція (\$90 млрд.), Німеччина (\$75 млрд.), частка яких з загальних накопичених прямих інвестиціях до Великої Британії складає близько 30 %²⁶. При цьому, останніми роками загальні обсяги припливу американських ПІІ не суттєво поступаються обсягам припливу таких капіталів з усіх інших країн ЄС, проте потоки із США є значно стійкішими (мають нижчу волатильність) та менш залежними від поточних процесів світової економіки (табл. 5).

Таблиця 5

ПОТОКИ ПІІ ДО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ІЗ США ТА ЄС, £ МЛРД.²⁷

Region	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ЄС	39,3	24,1	25,7	-6,6	17,7	17,5
США	28,0	18,1	15,2	22,8	12,3	12,1

²⁵ Так само.

²⁶ Так само.

²⁷ The Pink Book 2013: Balance of Payments – UK Office for National Statistics. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/bop/united-kingdom-balance-of-payments/-2013/index.html>

Ще одна особливість політики Великої Британії полягає в тому, що залучення прямих інвестицій є одним з елементів вказаної вище урядової програми економічного відновлення та розвитку країни, спрямованої на підвищення продуктивності та конкурентоздатності британської економіки, створення ефективних робочих місць, залучення новітніх технологій та посилення позицій країни на міжнародних ринках. Так, протягом 2012 р. у країні було зареєстровано близько 1,6 тис. проектів із залученням прямих інвестицій, що дозволило забезпечити роботою понад 170 тис. працівників, у т.ч. за рахунок створення нових робочих місць (табл. 6).

Таблиця 6

**НОВІ ПРОЕКТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ
ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТОРІВ²⁸**

Країна-інвестор	Нові проекти	Кількість створених нових робочих місць
США	396	12 793
Японія	114	3 169
Франція	93	5 243
Італія	93	1 754
Індія	89	4 112
Німеччина	78	2 316
Китай	70	1 016

Зауважимо, що більше половини (787) вказаних інвестиційних проектів мають наукову чи інноваційну зорієнтованість, спрямовану на формування та посилення економіки знань («*knowledge intensive*» sector)²⁹, що дозволяє країні не лише підтримувати належний рівень конкурентоздатності, але й послідовно розширювати потенційні та перспективні економічні можливості. Найбільш привабливими секторами для залучення ПІІ виступають бізнес-послуги і програмне забезпечення, на які припало 43 % усіх інвестиційних проектів у Великій Британії у 2012 р. Що, дійсно, зможе виступати чинником забезпечення випереджаючої економічної динаміки у найближчі десятиліття.

²⁸Inward Investment Report 2012/13. // UK Trade & Investment — July 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/-225424/UKTI_Inward_Investment_Report_2012-13.pdf

²⁹ Країна посідає 16 місце серед країн світу у рейтингу «Найбільш інноваційні економіки», що розраховується міжнародним рейтинговим агентством *Bloomberg*: Див.: Most Innovative in the World 2014: Economies. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/visual-data/best-and-worst/most-innovative-in-the-world-2014-economies>

Зазначимо, що законодавче поле є цілком сприятливим для входження інвесторів в країну. Так, у Великій Британії відсутні нормативи, які безпосередньо стосуються регулювання іноземних інвестицій, або вимоги стосовно їх реєстрації. Відсутні також обмеження для часток в статутних капіталах британських компаній, які (частки) можуть належати іноземцям. Практично, введення ПІІ допускається на основі індивідуального дозволу Банку Англії згідно із законом про валютний контроль, і відповідні дозволи отримуються без зайвих перешкод.

Поряд з цим, окремо слід зауважити, що інвестиційна привабливість підтверджується національними та міжнародними опитуваннями інвесторів та представників бізнесу. Так, серед головних чинників, які, на думку інвесторів, останніми роками сприяють покращенню умов для акумулювання ПІІ виокремлюються³⁰:

- гнучка фінансова система, яка сприяє доступу до фінансів – зазначали 33% всіх опитаних;
- розширення підтримки малих і середніх підприємств – 28 %;
- ефективна політика сприяння бізнесу загалом – 20 %.

Крім того, експертами визначено, що країна має чи не найнижчі бар'єри (порівняно з іншими країнами світу) для здійснення підприємницької діяльності, стандарти корпоративного управління є найбільш прозорими, а рівень корпоративного оподаткування є помітно нижчим (табл. 7).

Таблиця 7

ДИНАМІКА СТАВКИ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКУ, у %³¹

	2006	2010	2013
Німеччина	38,34	29,41	29,55
Франція	33,33	33,33	33,33
Італія	37,24	31,4	31,4
Велика Британія	30	28	21

Слід знову зробити загальне зауваження. Важливою особливістю як Великої Британії, так і США у частині інвестиційної привабливості є те, що у вказаних країнах вартість

³⁰ Ernst&Young's attractiveness survey UK 2013: No Room for Complacency // Ernst&Young – 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ernst-and-Youngs-attractiveness-survey-UK-2013-No-room-for-complacency/\\$FILE/EY_UK_Attractiveness-2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ernst-and-Youngs-attractiveness-survey-UK-2013-No-room-for-complacency/$FILE/EY_UK_Attractiveness-2013.pdf)

³¹ Corporate tax rate table – KPMG, 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/corporate-tax-rates-table.aspx>

праці належить до категорії найвищих у світі. Оскільки для ринків вказаних країн характерною є висока конкурентність, то й для робочої сили висуваються високі вимоги стосовно кваліфікації, продуктивності, належного досвіду. Це певним чином оскаржує тезу про те, що дешева робоча сила є вагомим фактором інвестиційної привабливості. В умовах посилення глобальної конкуренції саме кваліфікована і продуктивна праця (окрім міцних інститутів) стають випереджаючими чинниками для рішень інвесторів. Між тим, вимоги щодо кваліфікації робочої сили, а також високе інституційне сприяння бізнесу забезпечують стійкий приплив капіталів, сприяючи постійному оновленню і посиленню конкурентоспроможності, а з тим і подальшої інвестиційної привабливості провідних країн.

Зовнішня торгівля

Зовнішньоторговельні потоки значною мірою пов'язані з інвестиційними, і серед торговельних партнерів Великої Британії вагоме місце належить країнам, які водночас є й найкрупнішими інвесторами (табл. 8). Такий взаємозв'язок лише посилює взаємну спрямованість і підтримку партнерських економік як в частині торгівлі, так і інвестицій.

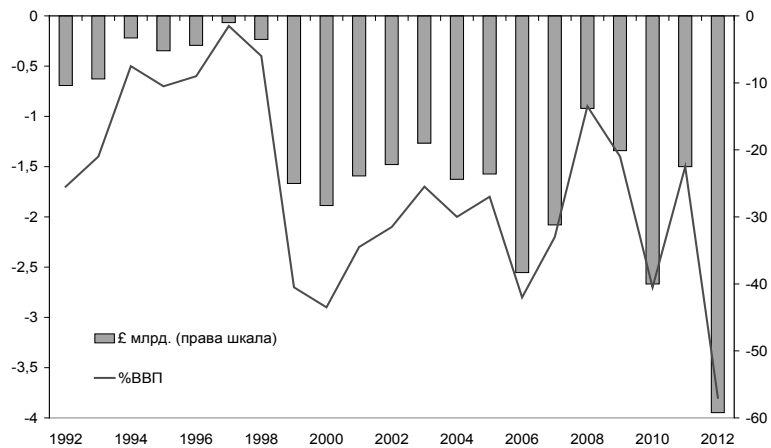
Таблиця 8

ГОЛОВНІ КРАЇНИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ,
У % ДО ЗАГАЛЬНИХ ОБСЯГІВ (2012 р.)³²

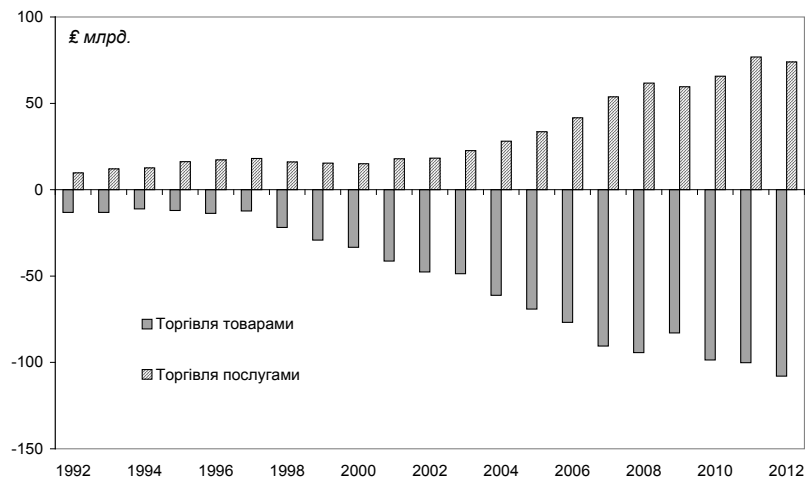
<i>експорт</i>		<i>імпорт</i>	
Німеччина	11,3	Німеччина	12,6
США	10,5	Китай	8,0
Нідерланди	8,8	Нідерланди	7,5
Франція	7,4	США	6,7
Ірландія	6,2	Франція	5,4
<i>Загальний обсяг – \$476 млрд.</i>		<i>Загальний обсяг – \$646 млрд.</i>	

Велика Британія утримує досить значний зовнішньоторговельний дефіцит (рис. 7), що визначає й високий дефіцит рахунку поточних операцій. Зокрема, в 2012 р. дефіцит досяг рекордних 159,2 млрд., що є еквівалентним 3,8 % ВВП (найвищий показник з 1989 р.).

³²The World Factbook: United Kingdom – Central Intelligence Agency. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uk.html>.

Рис. 7. Сальдо рахунку поточних операцій Великої Британії³³

У більшості випадках вказаний дефіцит був викликаний негативним сальдо торгівлі товарами, а також трансфертів. Водночас, сальдо торгівлі послугами мало стійку позитивну тенденцію (рис.8), у т.ч. внаслідок того, що (як вказувалось) саме бізнес-послуги та послуги, пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями, були найбільш привабливими секторами для залучення ПІІ, а відтак – посилювали експортну спроможність.

Рис. 8. Сальдо торгівлі товарами та послугами Великої Британії³⁴

³³ The Pink Book 2013: Balance of Payments – UK Office for National Statistics. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/bop/united-kingdom-balance-of-payments/2013/index.html>

³⁴ Так само.

Також зазначимо, що торговельний дефіцит значною мірою сформований за рахунок негативного сальдо торгівлі з континентальною Європою загалом і провідними країнами ЄС зокрема. У докризовий період торговельний дефіцит Великої Британії з рештою країн ЄС складав \$30–40 млрд. У 2012 р. вказаний дефіцит досяг рекордних значень, перевищивши \$100³⁵. Між тим, хоча Велика Британія близько 50 % свого загального експорту постачає до країни ЄС, проте ця частка з року в рік поступово зменшується. Так, якщо до середини 2000-х років понад 60% британського експорту спрямовувалося до країн Європи, то у 2009 р. експорт Великої Британії до країн євро-зони складав 49,1 %, а у 2011 р. знизився до 47,0 %. Вірогідно, така тенденція продовжуватиметься, перш за все, зважаючи на дедалі вищу, як зазначалось, зорієнтованість економіки Великої Британії на ринки США і певне «невдоволення» британського бізнесу посиленням адміністрування на окремих ринках ЄС (у т.ч. спільної митної політики Євросоюзу). Перспективи зближення економік США та Великої Британії сьогодні, крім іншого, пов'язуються з подальшою лібералізацією зовнішньої торгівлі в рамках т.зв. Трансатлантичного торгово-інвестиційного партнерства (ТТІП) між США та ЄС. Саме Велика Британія є прихильником (всупереч позиції багатьох європейських країн) та ініціатором подальшого зменшення нетарифних бар'єрів у торгівлі, лібералізації торгівлі послугами тощо.

Слід зробити чергове загальне зауваження. Вагомою особливістю наслідків глобальної економіки 2010–2012 рр. стало формування середньострокового тренду (на 2012–2015 рр.) скорочення світових торговельних дисбалансів.

Насамперед, стосовно найбільших країн ідеться про:

– зменшення зовнішньоторговельного дефіциту США – у структурі економіки країни дефіцит рахунку поточних операцій скоротився з 4,9 % ВВП у 2007 р. до 2,7 % ВВП у 2012 р. з поступовим подальшим зниженням в найближчі 2–3 роки (табл. 9);

– зменшення зовнішньоторговельного надлишку Китаю та Японії. Так, у структурі економіки Японії позитивне сальдо поточного рахунку знизилося з 4,9 % ВВП у 2007 р. до приблизно 1 % у 2012 р. і подальшого утримання такого рівня³⁶;

³⁵ Batten G. How much does the European Union cost Britain? // UKIP – 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukip.org/media/pdf/CostofEU.pdf>;

United Kingdom: 2013 Article IV Consultation // IMF Country Report, № 13/210 – July 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13210.pdf>.

³⁶ Слід вказати, що зменшення позитивного сальдо відбулося в тому числі внаслідок «форс-мажорних» обставин – землетрусу в Японії, який як завдав значної шкоди виробничому та експортному потенціалу азійських країн, так і порушив глобальні виробничо-збутові мережі.

— певне погіршення зовнішньоторговельних балансів окремих розвинутих країн. Так, дефіцит рахунку поточних операцій Великої Британії перевищив 3% ВВП і лише у 2015 р. очікується його «повернення» до помірних 2–2,5 % рівнів. Проте, таке «кризове» короткострокове підвищення дефіцитів (розвинутих країн) може трактуватись як позитивне для світової економіки, оскільки дозволяє утримувати сукупний попит, а з тим і експорт країн, що розвиваються (чим запобігти розгортанню нових рецесійних хвиль);

— підвищення внутрішнього попиту в азійських країнах, що сприяє певній переорієнтації експортних потоків на внутрішньо-регіональні ринки, а також підвищенню імпорту в найкрупніших економіках регіону (Китаї, Японії);

— збереження позитивної (для світової торгівлі) динаміки валютних курсів, насамперед збереження відносно слабкого долара США і відсутності шоків курсових змін для найкрупніших світових валют³⁷, що безумовно є сприятливим фактором як для міжнародної торгівлі, так і інвестиційних рішень.

Таблиця 9

САЛЬДО РАХУНКУ ПОТОЧНИХ ОПЕРАЦІЙ, % ВВП³⁸

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014(п)	2015(п)
США	-4,9	-4,6	-2,6	-3,0	-2,9	-2,7	-2,3	-2,2	-2,6
Євро-зона	0,4	-0,7	0,3	0,6	0,8	2,0	2,9	2,9	3,1
Японія	4,9	3,3	2,9	3,7	2,0	1,0	0,7	1,2	1,3
Велика Британія	-2,2	-0,9	-1,4	-2,7	-1,5	-3,7	-3,3	-2,7	-2,2

Борговий вплив

Найближчими роками найвагомими для глобальної економіки залишатимуться фінансові ризики загалом і боргові, насамперед державні, зокрема. Звичайно, така ситуація матиме одне з вирішальних значень для прийняття рішень інвесторами. Однак, видається, що для Великої Британії відносно високі борги не становлять суттєвої перешкоди для економічного та інвестиційного прискорення.

³⁷ Останніми роками британський фунт переважно коштував 1,5-1,6, а євро – 1,3—1,4 американських долари.

³⁸ World Economic Outlook Database // IMF – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weoselgr.aspx>.

Дійсно, державні борги (найчастіше мова йде про борги так званого узагальненого уряду або сектору державного управління) найбільших світових економік останніми роками стрімко зросли і знаходяться на рівні ВВП (хоча «безпечним» рівнем, відповідно до маастрихтських критеріїв, вважається 60 %) ³⁹. Водночас, зважаючи на взаємні кредитування та запозичення економічних агентів різних країн, транскордонне «взаємопроникнення» активів і пасивів, валові і «чисті» інвестиційні та боргові позиції країн можуть суттєво різнитися (табл. 10).

Іншою вагомою складовою боргової позиції країни є структура державного боргу. Привернемо увагу до деяких особливостей держборгу Великої Британії (рис. 9).

Таблиця 10

**ДИНАМІКА ЧИСТОГО І ВАЛОВОГО БОРГУ СЕКТОРУ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, у % ВВП⁴⁰**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014(п)	2015(п)
США								
Чистий борг	50,4	62,1	69,7	76,2	80,1	81,3	82,3	82,7
Валовий борг	72,8	86,1	94,8	99,0	102,4	104,5	105,7	105,7
євро-зона								
Чистий борг	54,1	60,2	64,3	66,5	70,2	72,4	73,2	72,6
Валовий борг	70,3	80,1	85,7	88,1	92,8	95,2	95,6	94,5
Велика Британія								
Чистий борг	48,0	62,4	72,2	76,8	81,4	83,1	84,4	85,7
Валовий борг	51,9	67,1	78,5	84,3	88,6	90,1	91,5	92,7

³⁹ Слід також врахувати, що сьогодні все менше відмінностей вбачається між внутрішніми й зовнішніми боргами, беручи до уваги легкість перетікань капіталів, входження нерезидентів у національні ринки капіталів, доступ до валютних ресурсів (у т.ч. запозичень та активів) як державного, так і приватного секторів. Докладніше див.: Global Financial Stability Report: Moving from Liquidity- to Growth-Driven Markets. // IMF – April 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/GFSR/index.htm>;

Fiscal Monitor: Balancing Fiscal Policy Risks // IMF – April 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=262>.

⁴⁰ World Economic Outlook 2014: Recovery Strengthens, Remains Uneven // IMF – April 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf>

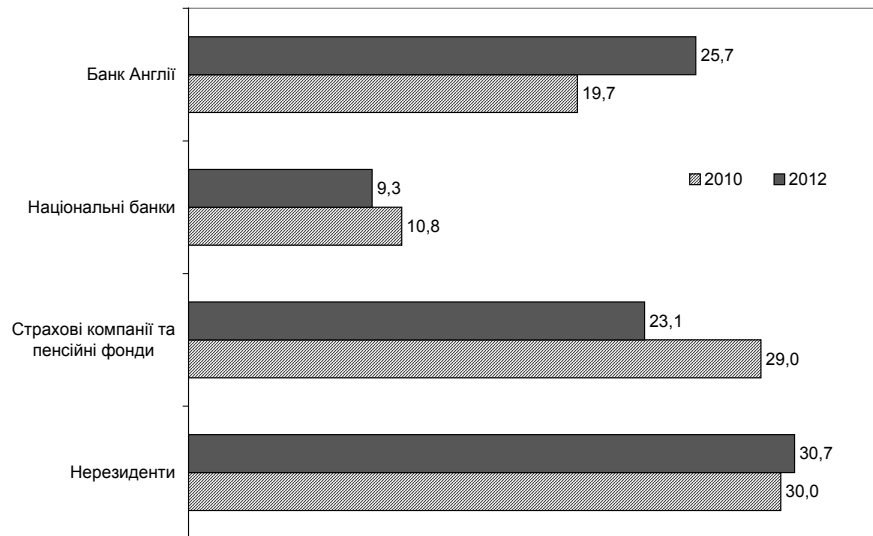

Рис.9. Окремі складові структур державного (суверенного) боргу Великої Британії, % загального⁴¹

Так, консолідований державний борг Великої Британії дійсно перевищує 90 % рівень ВВП. Однак, третина його – це борги і заборгованості між національними економічними агентами та інститутами (національні банки, страхові компанії, пенсійні фонди та інші). Поряд з цим, зросла роль центрального банку країни. Так, якщо у 2010 р. Банк Англії утримував близько 20 % боргів Уряду, то у 2012 р. – вже близько 26 %. Така динаміка свідчить про результативність проведення політики «кількісного пом'якшення»⁴², яка була спрямована на подальше стимулювання національної економіки, шляхом державних грошових вливань. Останнє призвело до збільшення готівкової маси, що посприяло зростанню споживання та виробництва.

Що ж стосується так званої категорії потенційних ризиків – заборгованості перед нерезидентами – то частка відповідних боргових зобов'язань протягом зазначених років майже не змінилася (на рівні 30 %), і навряд чи дійсно ця категорія

⁴¹Pettinger Tejvan. Who Owns UK Debt? – October 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economicshelp.org/blog/1407/economics/who-owns-government-debt>

⁴²Велика Британія усвідомлюючи за США (і значно раніше, ніж в інших країнах ЄС) в березні 2009 р. запровадила програму «кількісного пом'якшення» (купівлі центральним банком країни цінних паперів, насамперед, державних, для нарощування грошової маси і підтримки ліквідності банківської системи).

інвесторів може виявитися практичною проблемою для обслуговування та погашення.

У цьому контексті важливим є наступне узагальнення. Однією з найважливіших особливостей боргової структури найбільших економік — США, Великої Британії, Японії і євро-зони — є те, що їх «національні» валюти (долар, фунт, єна та євро) є одночасно визнаними світовими валютами, на які існує глобальний цілком стійкий попит, а також (не дивлячись на валютні коливання) «зрозуміла» купівельна спроможність (що багато в чому зумовлено їх висококонкурентними економіками). І, відповідно, борги економічних суб'єктів — як резидентів, так і нерезидентів — також сформовані переважно у «своїй» же валюті (так, левові частки (від 80 % до майже 100 %) зовнішніх боргів США, Великої Британії чи Японії номіновані, відповідно, в доларах, фунтах чи єнах). Тому, зазначені країни і провідні країни євро-зони, по суті, ніколи не зможуть виявитися неплатоспроможними або банкрутами. (Центральні банки через реструктуризацію своїх та урядових балансів у випадку гострої потреби завжди зможуть забезпечити покриття всіх суверенних боргів.) Таким чином, боргова структура найбільших розвинутих економік світу практично не містить так званих дефолтних ризиків. А з тим, борговий вплив на ухвалення інвестиційних рішень у Великій Британії є, фактично, мінімальний.

Фактор виходу з ЄС

Не викликає сумніву, що інвестиційні перспективи Великої Британії значною мірою пов'язані з міцними діловими контактами з країнами континентальної Європи. У цьому контексті дещо неочікуваним виглядає намір (переважної більшості населення) країни вийти зі складу ЄС, що ніби-то може призвести до втрати економічного потенціалу країни.

Дискусії стосовно раціональності й доречності виходу Великої Британії з ЄС ведуться не перший рік і, видається, що перспективи британського членства в Євросоюзі дедалі примарніші. Дії британського уряду протягом останніх років чітко спрямовані на обмеження і навіть запобігання передачі повноважень національного парламенту, уряду, Банку Англії спільним інститутам і структурам ЄС. Зважаючи на нинішню непопулярність серед британців членства Великої Британії в ЄС, найвірогідніше, що наприкінці 2017 р. у країні відбудеться референдум про вихід із складу Євросоюзу. Втім, як не дивно, навіть «дезінтеграційний» розвиток, за нашими

оцінками, не стане значимим негативним фактором інвестиційної привабливості Великої Британії, а, можливо, навіть покращить економічну й інвестиційну привабливість країни.

Чинники та особливості політики (можливого) виходу Великої Британії зі складу ЄС — предмет окремого розгляду. Тут ми вкажемо на окремі складові такого процесу в контексті світового інвестиційного центру, яким є і (очікується) залишатиметься Велика Британія:

— незадовільні (як для Великої Британії) умови бюджетної політики ЄС. Велика Британія є «чистим» донором спільного бюджету ЄС — британські внески суттєво перевищують надходження, причому ця різниця дедалі зростає. Так, якщо у 2008 р. Велика Британія сплатила до Спільного бюджету 10,1 млрд, а отримала — 7,3 млрд, то у 2012 р. вказані показники склали — 16,2 млрд і — 6,9 млрд, відповідно⁴³.

Більше того, Велика Британія є прихильником строгої фінансової політики, спрямованої на скорочення витрат і зниження дефіциту державного бюджету. Саме тому Лондон активно виступає проти збільшення видаткової частини бюджету ЄС;

— звичайно, бюджетні обмеження можуть стримувати ділову активність і гальмувати економічне зростання. Оскільки ж Велика Британія не входить до євро-зони, то країна використовує незалежну монетарну політику (в т.ч. її валютну складову) для підтримання належної пропозиції грошей і пом'якшення внутрішніх і зовнішніх дисбалансів, а з тим і стимулюванню економічної активності;

— вкрай негативне ставлення Великої Британії до створення Банківського Союзу ЄС — механізму, який має вирішувати на європейському рівні проблеми фінансового сектору окремих країн, у т.ч. надаючи допомогу банкам безпосередньо з коштів єдиного європейського фонду (який наповнюватиметься за рахунок внесків банків, оминаючи національні бюджети)⁴⁴. Фінансові інститути Великої Британії не зацікавлені у «зовнішньому» контролі діяльності національної банківської і фінансової систем. Крім того, далеко не всі британські банки можуть бути зацікавлені у консолідованій фінансовій підтримці слабких континентальних банків унаслідок їх незадовільної (ризикової) діяльності (тобто фінансування слабких банків за рахунок послаблення міцних банків).

⁴³Financial Programming and Budget: EU expenditure and revenue. — European Commission. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

⁴⁴Посилення системи регулювання банківського сектору, якому має підпорядковуватись британська банківська система, зробить останню менш конкурентоздатною (і вже сьогодні лондонський Сіті відчуває загострення конкуренції з боку Нью-Йорку, Сінгапуру і Гонконгу).

Водночас, формування загально європейських банківських інститутів означає концентрацію фінансової влади у Франкфурті, що призведе до посилення могутності Європейського центрального банку порівняно з Банком Англії;

— небажання Великої Британії впроваджувати додаткове оподаткування на фінансовий сектор країни, зокрема йдеться про відмову країни впроваджувати так званий податок Тобіна (згідно якому, по суті, під оподаткування підпадають усі міжнародні транзакції), оскільки таке оподаткування, з *одного боку*, призведе до послаблення позицій Лондона як глобального фінансового центру⁴⁵, з *іншого* — саме банки Великої Британії сплачуватимуть найбільші обсяги коштів. Через Лондонську валютну біржу здійснюється третина усіх світових контрактів з валютою. Хоча Велика Британія не входить до євро-зони, проте продаж навіть євро у Лондоні перевищує обсяги торгів у всіх інших країнах Європи.

Максимальна свобода валютних операцій стала, за визнанням англійських економістів, однією з найважливіших причин перетворення Лондона на провідний світовий валютний ринок. Посилення ж регулювання банківського і валютного секторів, як указувалось, погіршить їх глобальну конкурентоздатність, а з тим — спричинить сповільнення припливу фінансових ресурсів до Великої Британії.

Тобто, наразі посилення незалежності фінансової системи Великої Британії (у разі виходу країни з ЄС) насправді може зміцнити статус країни як одного з найбільших інвестиційних центрів світової економіки.

Більше того, привабливість виходу Великої Британії з ЄС посилюється тим, що «зеконормлені» ресурси (нагадаємо, Велика Британія є чистим донором бюджету ЄС) зможуть бути спрямовані на розвиток внутрішніх ринків, зміцнення інвестиційно-інноваційної моделі економіки. А глобальні валютні і фінансові ринки (безсумнівно, Лондон і надалі утримуватиме лідерство серед світових фінансових центрів, у т.ч. внаслідок недопущення оподаткування міжнародних транзакцій) посилять привабливість країни для подальшого розширення притоку капіталів (у т.ч. ПІІ), а з тим і забезпечення стійкого довгострокового зростання.

---

⁴⁵ Лондон належить до найкрупніших глобальних фінансових центрів, а валютний ринок взагалі є найбільшим у світі. Лондон посідає перше рейтингове місце за Індексом світових фінансових центрів (див.: The Global Financial Centres Index 2013 // Long Finance – March 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.geneve-finance.ch/sites/default/files/pdf/2013_gfci_25march.pdf).

Висновки

Економіка Великої Британії, яка є одним з глобальних інвестиційних лідерів, не зважаючи на складні умови посткризового відновлення, має широкі можливості вже в найближчі десятиліття стати провідною економікою Європи завдяки цілеспрямованому й активному впровадженні інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

Розроблена урядова програма економічного відновлення та розвитку країни спрямована на підвищення продуктивності та конкурентоздатності британської економіки, створення ефективних робочих місць, залучення новітніх технологій і посилення позицій країни на міжнародних ринках. Основою програми є зміцнення позицій Великої Британії в світових фінансових та інвестиційних потоках.

Перспективи зближення економік США та Великої Британії можуть надати останній додаткового позитивного імпульсу, у т.ч. завдяки подальшій лібералізації зовнішньої торгівлі між США та ЄС, оскільки саме Велика Британія є активним прихильником та ініціатором подальшої лібералізації торгівлі та вільного руху капіталів.

Інвестиційна привабливість Великої Британії значною мірою зумовлюється конкурентоспроможністю робочої сили, яка задовольняє високим вимогам стосовно кваліфікації, продуктивності, належного досвіду. Тобто, в умовах посилення глобальної конкуренції саме кваліфікована і продуктивна праця, поряд з міцними інститутами, стає визначальним чинником для рішень міжнародних інвесторів.

Сприятливою для інвестиційних рішень є й боргова позиція Великої Британії. Хоча останніми роками борги державного й приватного сектору помітно зросли, проте боргова структура країни практично не містить так званих дефолтних ризиків, оскільки борги економічних суб'єктів — як резидентів, так і нерезидентів — сформовані й номіновані в «своєї» національній валюті. А з тим, і борговий вплив на ухвалення інвестиційних рішень у Великій Британії є, фактично, мінімальний.

Хоча останніми роками посилились наміри виходу Великої Британії з ЄС, проте навіть такий «деінтеграційний» процес не стане чинником погіршення інвестиційної привабливості країни, а, можливо, навіть покращить економічну й інвестиційну привабливість. Оскільки Великій Британії вдасться зберегти свої відносні переваги у зовнішньоекономічній і

фінансовій сферах, а з тим і зміцнити статус країни як одного з найбільших інвестиційних центрів світової економіки.

Стосовно ж України, то донині країна має вкрай незадовільний рівень економічної та фінансової співпраці з Великою Британією. Тому саме активізація й інтенсифікація взаємозв'язків і ділових контактів між двома країнами може надати й Україні додатковий шанс на економічне відновлення.

Список літератури

1. *Маркевич К.* Можливий вихід Великої Британії з ЄС — окремі макроекономічні аспекти / К. Маркевич, В. Юрчишин // Центр Разумкова, 6 лютого 2013 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://uceps.org/ukr/article.php?news_id=1038
2. Мир. Вызовы глобального кризиса. Великобритания. // *Мировая экономика и международные отношения.* — 2013 — №6. — С.75—89.
3. Рейтинг наиболее инвестиционно привлекательных стран и крупнейших стран-инвесторов // *World economic journal* — Октябрь 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://world-economic.com/ru/articles_wej-350.html
4. *Хесин Е. С.* Экономика Великобритании: угроза рецессии сохраняется. [Електронний ресурс] — Режим доступу: — http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=2360#top
5. A Seemingly Stable Triangle. *Global Economic Quarterly* // *Credit Suisse* — November 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://doc.research-and-analytics.csfb.com/docView?language=ENG&format=PDF&document_id=1025309591&source_id=emcmt&serialid=N5xfEik5Rq83BpceYdZ3vCVnuSB9HvCtgP%2b6Or0A9dk%3d
6. Back to Business: Optimism Amid Uncertainty. The 2013 *A. T. Kearney Foreign Direct Investment Confidence Index.* [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.atkearney.com/documents/-10192/1464437/Back+to+Business+-+Optimism+Amid+Uncertainty+-+FDICI+2013.pdf/96039e18-5d34-49ca-9cec-5c1f27dc099d>
7. Batten G. How much does the European Union cost Britain? // *UKIP* — 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukip.org/media/pdf/CostofEU.pdf>;
8. Corporate tax rate table — KPMG, 2014. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/corporate-tax-rates-table.aspx>
9. Denis S. The Impact of Uncertainty Shocks on the UK Economy / S. Denis, P. Kannan // *IMF Working Paper*, № 13/66. — March 2013. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.imf.org/-external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40380.0>
10. Dixon H. Sectoral shocks and monetary policy in the United Kingdom / H Dixon, J. Franklin, S. Millard // *Bank of England, Working Paper* № 499. — April 2014. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bankofengland.co.uk/research/Pages/workingpapers/2014/wp499.aspx>

11. Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises // The World Bank – 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-reports/English/-DB14-Full-Report.pdf>.
12. Ernst&Young's attractiveness survey UK 2013:No Room for Complacency // Ernst&Young – 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ernst-and-Youngs-attractiveness-survey-UK-2013-No-room-for-complacency/\\$FILE/EY_-UK_Attractiveness_2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ernst-and-Youngs-attractiveness-survey-UK-2013-No-room-for-complacency/$FILE/EY_-UK_Attractiveness_2013.pdf)
13. European and Best Practice Bank Resolution Mechanisms: An Assessment and Recommendations for Policy and Legal Reforms // The World Bank. – March 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/12817/701520ESW0P12200Report.v30Overview.pdf?sequence=1>
14. European Economics: The Week Ahead // Credit Suisse – 2012–2013 (різні випуски).
15. Financial Programming and Budget: EU expenditure and revenue, European Commission. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm
16. Fiscal Monitor: Balancing Fiscal Policy Risks // IMF – April 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=262>
17. Global Financial Stability Report: Moving from Liquidity- to Growth-Driven Markets. // IMF – April 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/GFSR/index.htm>;
18. IMF World Economic Outlook Database, 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weoselgr.aspx>.
19. Inward Investment Report 2012/13 // UK Trade & Investment – July 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/225424/UKTI_Inward_Investment_Report_2012-13.pdf
20. Most Innovative in the World 2014: Economies. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/visual-data/best-and-worst/most-innovative-in-the-world-2014-economies>
21. Pettinger Tejvan. Who Owns UK Debt? – October 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economicshelp.org/blog/1407/economics/who-owns-government-debt>
22. The Global Financial Centres Index 2013 // Long Finance – March 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.geneve-finance.ch/sites/default/files/pdf/2013_gfci_25march.pdf
23. The Pink Book 2013: Balance of Payments – UK Office for National Statistics. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/bop/united-kingdom-balance-of-payments/-2013/index.html>

24. The World Factbook: United Kingdom – Central Intelligence Agency. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uk.html>.

25. UK National Statistics: Balance of Payments. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.statistics.gov.uk/hub/economy/national-accounts/balance-of-payments>

26. United Kingdom: 2013 Article IV Consultation // IMF Country Report, № 13/210 – July 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13210.pdf>;

27. World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf

28. World Economic Outlook Database // IMF – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weoselgr.aspx>.

29. World Economic Outlook 2014: Recovery Strengthens, Remains Uneven // IMF – April 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf>

Стаття надійшла до редакції 21.07.2014